

معرفی سیمای منابع طبیعی جنوب کرمان با تکیه بر بخش جنگل

جنوب استان کرمان با مساحت بیش از ۳۸۵۸۰۰۰ هکتار دارای هفت شهرستان (جیرفت، کهنوج، عنبرآباد، منوجان، فاریاب و رودبار) بوده، که بیش از ۳۶۶۵۰۰۰ هکتار آن را عرصه‌های منابع طبیعی تشکیل می‌دهد. این منطقه در جنوب شرقی استان کرمان و در حد فاصل طول جغرافیایی ۵۵ تا ۶۳ درجه و عرض جغرافیایی ۲۷ تا ۳۲ درجه با حداقل ارتفاع ۱۴۳ متر در حاشیه جنوبی چاله جازموریان و مرتفع‌ترین نقطه با ارتفاع ۳۸۸۴ متر (ارتفاعات بحرآسمان و جبالبارز) در اقلیم رویش ایران تورانی و بخش‌هایی در ناحیه خلیج، عمانی (صحرا - سندی) و اقلیم آب و هوایی سرد و خشک و کوهستانی تا گرم میانه واقع شده است. این منطقه به مانند نگین سبز در حصار رفیع کوهها از شمال، جنوب، غرب و قسمتی از شرق احاطه شده است و ادامه چین خوردگیهای سلسله جبال زاگرس و در قسمت‌های جنوبی دارای برون‌زدگیهای سنگی می‌باشد، همین ویژگی است که اقلیم حوزه طیف گسترده‌ای از بیابان گرم میانه تا اقلیم سرد کوهستانی را بوجود آورده است. این ویژگیها بر پدیده‌های اقلیمی خصوصاً بارندگی اعم از نوع بارش و پراکنش آن اثرات چشم‌گیری دارد. بدین دلیل در قسمت‌های مختلف شاهد جنگل‌های تقریباً انبوه و مراتع نسبتاً مرغوب هستیم و منطقه را به یکی از نادر قطب‌های مهم کشاورزی کشور تبدیل نموده است. منطقه از نظر آب و هوایی دارای تنوع فوق‌العاده‌ای است. میزان نزولات آسمانی در مناطق کوهستانی (ساردوئیه، جبالبارز، اسفندقه) و مراتع ییلاقی تا ۴۰۰ میلیمتر و در عرض‌های جنوبی مانند قلعه گنج، رودبار و هامون جازموریان تا ۸۵ میلیمتر در سال می‌رسد. متوسط رطوبت نسبی منطقه جیرفت و کهنوج حدود ۷۰٪، حداقل درجه حرارت ۱۰- درجه سانتی‌گراد در سربیزن جیرفت تا ۵۰+ درجه سانتی‌گراد در رودبار و قلعه گنج و تبخیر از ۱۵۰۰ میلی‌متر در ارتفاعات سربیزن و بحرآسمان تا ۴۰۰۰ میلیمتر در هامون جازموریان نوسان دارد.

تقسیم‌بندی جنگل‌های ایران:

۱۲/۵٪ از کل منطقه جنوب کرمان را جنگل‌های این منطقه به مساحت ۴۸۳۰۰۰ هکتار پوشانده است.

از آنجایی که جنگل‌ها ایران به پنج منطقه رویشی بزرگ یعنی:

۱- منطقه رویشی هیرکانی - در شمال کشور

۲- منطقه رویشی ارسباران - در شمال غرب

۳- منطقه رویشی زاگرس - در غرب و جنوب غرب

۴- منطقه رویشی ایران تورانی - در نواحی مرکزی، شرقی و جنوب شرقی

۵- منطقه رویشی خلیج عمانی- در نواحی جنوبی و سواحل خلیج فارس و دریای عمان

تقسیم می‌شود، جنوب کرمان متأثر از دو ناحیه رویشی ایران تورانی و خلیج عمانی می‌باشد.

تقسیم‌بندی جنگل‌های جنوب کرمان:

جوامع گیاهی جنگلی جنوب کرمان با توجه به ارتفاع به سه بخش تقسیم می‌گردد:

۱- گونه‌های گرمسیری که در ناحیه رویشی خلیج عمانی که در کمترین ارتفاع بین ۲۳۰ تا ۸۰۰ متری از سطح دریا قرار دارند و عبارتند از: کنار، کهور، کهورک، گز، اسکمیل، گیشدر، استبرق، داز، گز روغنی و ...

۲- گونه‌های مدیترانه‌ای که در ناحیه رویشی ایران تورانی یعنی در ارتفاع ۸۰۰ تا ۲۲۰۰ متری از سطح دریا قرار دارند شامل: بادام، بنه، کسور، کیکم، ارژن، داغداغان، چنار، زیتون، زرشک، نسترن، جگ (شیشم)، مورد و انارشیطان (گلپرک) می‌باشد.

۳- گونه‌های سردسیری که در بلندترین نقاط ارتفاعی از سطح دریا یعنی ۱۸۰۰ تا ۳۵۰۰ متری قرار دارند عبارتند از: ارس، ارژن، نسترن و زرشک.

لازم به یادآوری است که از مهمترین محصولات فرعی جنگلی منطقه می‌توان سقز، بذر بادام کوهی (الوک)، کتیرا، میوه کسور، میوه بنه و را نام برد.

ویژگیهای منطقه جنوب استان کرمان در بخش جنگل :

الف: ویژگی‌های منحصر به فرد اکوتوریسم :

جنگل‌های زیبا و نسبتاً متراکم با تنوع گیاهی منحصر به فرد همراه با وجود تفرجگاه‌های جنگلی نشان‌دهنده جاذبه منطقه برای جلب گردشگر می‌باشد. دره زیبای دلفارد با دارابودن آب و هوای مناسب و معتدل، جنگل‌ها و آبشار زیبا در جنوب شرق کشور بی‌نظیر است. مناطق جنگلی کوه لری، تیتون، گاوکان در ساردوئیه و جبالبارز علیا، امجز، رودفرق، درین و آبشارهای وروار و سرنکوه در جبالبارز سفلی و دهها جاذبه بدیع و طبیعی دیگر در مناطق کرمان، بهرآسمان، اسفندقه، فاریاب، فاشکوه در صورت برنامه‌ریزی و احداث جاده دسترسی و تأمین امکانات می‌تواند جنوب استان کرمان را به قطب گردشگری جنوب شرق تبدیل نماید.

ب: ویژگیهای منحصر به فرد و نادر جنگلی :

۱- ذخیره گاه ژنتیکی - جنگلی انار شیطان *Tecomella undulata* (گلپرک) در شهرستان های جیرفت، منوجان و عنبرآباد، به مساحت ۱۲۰ هکتار می باشد. ذخیره گاه ژنتیکی - جنگلی انار شیطان دلفارد (به مساحت ۵۰ هکتار) در تمام ایران بی نظیر است. علاوه بر جنگل بودن، شکوفه های بسیار زیبا و دلفریب آن در اواسط فصل بهار جلوه خاصی دارد.

۲- ذخیره گاه شیشم *Dalbergia sissoo* (جگک) در شهرستانهای جیرفت و عنبرآباد به مساحت ۱۱۳ هکتار

۳- ذخیره گاه ژنتیکی ارس (*Juniperus polycarpus*) در شهرستانهای جیرفت و عنبرآباد به مساحت ۳۸۳ هکتار

۴- ذخیره گاه ژنتیکی مورد (*Myrtus comunis*) در شهرستانهای جیرفت به مساحت ۵ هکتار

۵- ذخیره گاه گز روغنی (*Tamarix sp*) در شهرستان قلعه گنج، به مساحت ۵۵۰ هکتار

۶- ذخیره گاه کنار (*Ziziphus spina*) در شهرستان کهنوج به مساحت ۲۳۴ هکتار

۷- ذخیره گاه توج (*Salvadora persica*) در شهرستان جیرفت به مساحت ۴ هکتار

ج: چوب و صنایع وابسته: بهترین رویشگاه اکالیپتوس ایران در جنوب کرمان است که در صورت برنامه ریزی بر روی این گونه استراتژیک علاوه بر تولید چوب و قطع وابستگی به واردات چوب از سایر فرآورده های آن نظیر ویسکور و اسانس می توان استفاده های فراوان برد، چوب گونه های جنگلی زیتون، گلپرک و شیشم بسیار مقاوم، زیبا و جلاپذیر است و در صنایع ظریف کاربرد فراوان دارد.